

Skisser från forskningsfabriken: En professors dagbok

Magnus Dahlstedt

professor, socialt arbete, Linköpings universitet

Det här är soundtracket till din
samhällsomvandling

Doktor Kosmos, *Doktor vänster*, 2000

Texten är del av en kommande bok baserad på dagboksanteckningar skrivna två månader kring valet 2022. I anteckningarna beskriver jag mitt arbete som professor i socialt arbete, hur kunskapsproduktionen formas av pågående skeenden som ställs på sin spets i samband med valet: dels en tilltagande marknadsorientering inom olika välfärdsområden, dels en alltmer normaliserad rasism.

Ur min synvinkel som professor dokumenterar anteckningarna en universitetsvardag i formella beslutsrum och informella möten, i form av studiebesök, deltagande i konferenser, presentationer på forskningsseminarier, fältarbete, undervisning, arbete med att söka forskningsmedel. Här dokumenteras en kunskapsproduktion som alltmer formas av konkurrens, publicering som räknas mest, status och avundsjuka. Samtidigt påvisas en nyfikenhet och vilja att utmana samhällsliga villkor, rådande normer och konventioner som fortfarande präglar forskning inom samhällsvetenskap och socialt arbete.

Med grund i iakttagelser från egen forskning vill jag med boken beskriva vardagen på en arbetsplats och ett arbete som sällan uppmärksammas, bidra med fördjupad förståelse för den vetenskapliga kunskapsproduktionens utmaningar, och därifrån öppna upp för ett sökande efter kunskap som utmanar och kan bidra till förändring. Men framför allt vill jag utifrån denna utkikspunkt från vetenskapens verkstadsgolv både skildra och utmana en alltjämt pågående omvandling av Sverige och det svenska samhället, som på bred front urholkar värden som rättvisa, solidaritet och människors lika värde. Genom ett personligt tilltal vill jag med boken samtidigt lyfta och bearbeta några av de frågor som följt mig i spåren av min akademiska klassresa: Hur hamnade jag här? Vad har jag här att göra? Hur hänger mitt val av forskningsintresse samman med min biografi och mina personliga drivkrafter?

Utkast, Nationella paperkonferensen i Socialt arbete, Mittuniversitetet, Östersund, mars 2024

Farfars skattkista

Born a poor young country boy,
Mother nature's son

The Beatles, *Mother nature's son*, 1968

Varför lät jag mig övertalas?

När jag var liten och familjen var på besök i byn Dådran, hemma hos farfar, var det som en dröm att sitta vid matbordet, ta del av de vuxnas skrönor, om tider som flytt, som blivit, som kunde bli. Jakt, fiske, skogsbruk, excentriska karaktärer. Berättandet var en social händelse. Mening skapades i stunden, av människorna runt bordet. Berättelsens sensmoral kanske inte ändrades nämnvärt, däremot kunde vägen dit stakas ut på olika vis.

Farfar har tecknat ner en del berättelser i ett antal anteckningsblock. Kan redan vid första ordet höra hans röst. Vid ett svagt ögonblick bad han mig göra något med hans skrivna ord. Löftet har sedan dess gnagt i mig. Hur skulle jag någonsin kunna ge farfars ord mer liv än de redan har? Lånade nyligen hem blocken för att överskåda uppgiften jag tagit mig an. Har skräckslagen vid flera tillfällen öppnat locket till farfars skattkista, för att strax därefter stänga igen den.

Vem tror jag att jag är, författare?

Beslutar mig trots allt för att återigen göra ett försök. Anteckningsblocken kommer ut från mörkret i kattvinden.

* * *

Börjar uppifrån, vänder upp pärmen, läser: Nr 3. Innan första sidan ligger tre lösa papper, hopfogade med ett gem. Första raden är en tidsmaskin. Denna berättelse timar från den tid då skogsbilvägarna ännu ej mutat in landskapet i åtkomliga områden för jägare och fiskare, läser jag. Hör farfars röst, ser landskapet framför mig. Fortsätter.

När storskogen växte tät, när tjädrarna ännu hade sina lekplatser kvar och på våarna samlades i hundratal för att där söka sin partner. Farfars skrivstil bromsar upp tempot i läsningen, kommer ord för ord mer och mer ner i varv.

När tjärnar och bäckar vimlade av fisk. Dessa vildmarker, som var tillgängliga endast för dem som ansåg det mödan värt att med ränsel ge sig ut på en tre eller fyra timmars vandring. Den som inte skydde mödan var Egon, en man som enligt folksägen varken skydde människor eller djävlar.

Hur kommer det sig att farfar skäms så över sitt skrivande? Är det något som är författare av oss två så inte är det jag. Antar att vi bär samma komplex, som gör sig påmint när vi minst anar det, allra minst behöver det. Klassbakgrundens arv, generationer av knegare, på både farsans och morsans sida, med skogen som hem, traderar sina erfarenheter, led efter led. Med ömsom stolthet, ömsom skam. Rösten tar mig vidare.

Han tänkte på den gångna hösten och vintern. Hösten när dagarna blev korta och nätterna långa. När snön en dag kom med storm, när tjärnar och myrar frös till is. När gammelmän och ynglingar med glädje och iver såg över sina sågar och yxor.

Det är härifrån jag kommer. Skogen, farfars hem. Även om det är snart två decennier sedan flytt-
lasset tog mig bort från skogen är den på något vis fortsatt mitt hem. Kommer alltid vara. Det är
troligen därför skogen inget sådant lugn. Huvudet vill ut till lugnet.

Dessa män, en del garvade giktbrutna efter åratals slit i Bolagets skogar för löner som
var ett hån mot arbetslagar, som oftast hade stugan full med hungrande ungar och
en i förtid utsliten hustru.

Det är utifrån belägenheten i samhällets lägre skikt farfars politiska kompassriktning ställts in, så
även min.

Dessa Bolags herrar som i sin profithunger sällan hyste misskund med människor i
nöd. Dessa välbesuttna herrar som på den närbelägna stadens groggveranda skrat-
tande beställde för sina gelikar, med vida åthävor hur en fattig skogstorpä med
mössan i hand bönat och bett för sig och sin gamla nordsvenska häst om körning till
vintern.

Med förakt ser toppen ner på den botten som föder den. Farfar har aldrig suttit med mössan i
hand. Hellre trotsigt sitta vid sidan av än att be om allmosor från de välbeställda. Trotset har gått i
arv. På två generationer har livet i skog blivit liv i stad, resurser som knappt räcker till blivit resurser
tidigare generationer inte ens kunnat drömma om. Läser farfars ord med både stolthet och dåligt
samvete. Får syn på privilegierna jag numera tar för givet.

Förflyttningen över generationer, vad är det som gjort den möjlig? Farfars trots är säkert en
del av orsaken, liksom allt ovärderligt stöd som familjen mobiliserat genom åren, för att ge mig och
syrran så goda förutsättningar inför framtiden som möjligt. Men framför allt är förflyttningen re-
sultatet av välfärdsmodellen som gjort klassresor möjliga. I synnerhet grundad i idogt trots från
generationer av kne gare som likt farfar vägrat stå med mössan i hand. Modellen har tyvärr, bit för
bit, monterats ned, behöver byggas upp på nytt.

Skogen är inte bara farfars, och mitt, utan allas vårt hem, var vi än bor. När fantasier om evig
tillväxt, ständigt ökad konsumtion, fortsatt urholkning av världens samlade resurser anger tonen,
behöver vi påminna oss om det enklaste av fakta: Om det inte var för dig vore vi ingenting. Skogen
visar vägen.

* * *

Skjuter in berättelsen i anteckningsblock nummer tre, tänker på farfar, skogens man, löftet om att
göra något av hans berättelser, tider som flytt, som blivit, som komma skall. Det förflutna kan inte
ge alla svar på nutidens utmaningar, men hjälper oss att ställa frågor. Någon gång ska jag försöka
ta mig an dina berättelser.

I första klass

We constructed everything

Let's deconstruct it all

INVSN, *Deconstruct bits*, 2017

Tiden ger hisnande perspektiv. Det är snart ett kvartsekel sedan jag började jobba inom akademien. Hisnande, känns som igår dörren in till kontoret på sociologen vid Umeå universitet öppnades, och min akademiska bana inleddes.

Akademien hade aldrig varit en del av mina drömmar inför framtiden, ändå hamnade jag där. Livet tar ibland de märkligaste vägar. Ingen i släkten hade tidigare gått min väg. För mig var det därför ett stort steg att först börja studera, därefter jobba på universitetet. Att drygt två decennier senare dessutom kunna titulera sig professor var helt överkligt.

* * *

Sitter vid matbordet tillsammans med Lea och Teo, mina två barn, och Anna, som jag nyligen träffat. Vi pratar om mitt nya jobb. Professor. Obegripligt för de flesta, inte för Lea. Hon har som vanligt kommandot, berättar vad en professor är, gör. Fixar och lagar saker, förklarar Lea, bygger, maskiner. Oförberedd svarar jag: Vad för slags maskiner? Godismaskiner kanske, fortsätter Lea, eller tuggummiapparater.

Inte helt lätt att motsvara dessa förväntningar. Särskilt inte om man som jag är verksam inom den del av akademien som ägnar sig åt att undersöka samhället.

Inte riktigt, börjar jag, men, jo, på sätt och vis. Jag bygger berättelser, försöker komma på hur vi kan laga det som är trasigt, i människors liv, och i samhällsmaskinen. Men godismaskiner, nej tyvärr. Lea suckar.

* * *

Anställningsbeviset från universitetet gav tillträde till en helt ny värld. Forskningsassistent. Eget kontor, eller i alla fall delat med en annan ung assistent. Inga restriktioner på kopieringsmaskinen. Betalt för att läsa. Varje arbetsdag, ett nytt äventyr. Sökandet efter kunskap som kunde bryta ny mark, bidra till att förändra samhället, var en stark drivkraft. Akademien var en drömfabrik, var så under många år.

På senare tid har något hänt. Känner allt större behov att återvända till det som en gång fick mig in på den akademiska banan, gjort att jag stannat kvar.

Akademien är inte längre densamma. Drömfabriken har alltmer blivit en konkurrensdriven industri som fostrar oss till drillade karriärister. Avundsjuka och strategisk publicering som räknas på cv:t på bekostnad av kollegialt samarbete. Längs löpande bandet produceras strömlinjeformad kunskap på beställning. Ackordet drivs upp, anställda kippar efter andan. Ju snabbare hjulen snurrar, desto mer av livet utanför följer med virvelvinden. Akademien stöps mer och mer enligt mallen som samhället som omger den, marknadens.

Jobbet inom akademien känns fortfarande både meningsfullt och viktigt, men jag behöver allt oftare påminna mig om varför.

Det här är min rapport från forskningsfabriken, mitt försök att förstå vad som sker med arbetet i akademin, och hur det påverkar kunskapsproduktionen. Särskilt inom samhällsvetenskap och mitt eget ämne, socialt arbete. Genom att dels se mig omkring utifrån min belägenhet en bit upp i akademins pyramid, dels blicka bakåt i tiden vill jag hitta ledtrådar som hjälper mig att förstå hur det egentligen kom sig att jag hamnade i forskningsfabriken, och varför jag stannat kvar.

* * *

När jag träffar Anna jobbar hon som lärare på en grundskola en bit utanför Norrköping. Tänk om jag skulle bjuda in dig till klassen för att prata om ditt arbete, utbrister hon en dag, vad tror du om det? Absolut, svarar jag. Kommer först därefter att tänka på samtalet runt matbordet, inser att jag just försatt mig i en av livets svåraste utmaningar. Hur skulle jag förklara mitt yrke för ett trettiotal sjuåringar?

Ett par dagar innan besöket har eleverna fått i uppgift att rita en professor. Svårigheten att veta hur jag skulle presentera mig inför klassen var inget mot att beskåda teckningarna Anna tog med hem efter jobbet. Panik.

Flertalet föreställer en äldre, skallig man med vitt skägg, iförd vit rock, rykande flaskor. Kastas tillbaka till sent sjuttiotal. Skönjer en välbekant gestalt, som lämnat ett outplånligt minne för många i min generation: den jugoslaviske barnprogramshjälten Professor Balthazar. Den skallige vetenskapsmannen vars snillrika uppfinningar alltid löser de utmaningar och faror stadens invånare står inför.

Svindel. Hur ska jag möta elevernas bild av forskningsfabriken på ett sätt som ger mig en plats bland naturvetenskapens professorer? Går av och an, försöker som Balthazar komma på ett sätt att närma mig ämnet. Det är uppenbart. Som samhällsforskare motsvarar jag inte på något vis elevernas bild av en professor.

Samhället är inget laboratorium, formulerar jag för mig själv, den medicinska vetenskapen är inte den *enda* modellen för hur vi når kunskap. Tanken om att det går att skilja fakta från värderingar är inte självklart giltig för vetenskapen jag ägnar mig åt, där ljuset riktas mot samhället.

Bra ingång, tänker jag, fortsätter:

Inget fel på ambitioner om att skapa kunskap som påvisar evidens, men allting i samhället är inte möjligt att mäta, med medicinsk precision. Kunskap kan vara både nyttig och onyttig. Därför är det inte möjligt att skilja fakta från värderingar, om du forskar om samhället.

Det här ska nog gå bra.

* * *

Natten innan besöket sover jag inget vidare. Tankekedjorna fångar mig, huvudet kokar. Ingen idé att förbereda mig mer, bara att ta dagen som den kommer.

Med oron mullrande i magen kommer jag i god tid till skolan. Utanför bultar byggmaskiner, skapar en outhärdlig ljudkuliss. Nog för att jag är van vid att jobba i högt larmande musik, men den här ljudnivån kan inte ens jag klara av. Inne i korridoren är det rast, mer larm. Kliver över en av eleverna som ligger tvärs över golvet, lyckas ta mig in i klassrummet.

- Vem är du, undrar killen liggande på golvet.
- Vem är det som skulle komma på besök?
- En professor.

- Precis, det är jag det.

Killen synar mig uppifrån och ner: Nej, konstaterar han avmätt, det är du inte. Han har helt rätt. Professorsporträtten jag med egna ögon sett, visar med all önskvärd tydlighet att jag befinner mig på fel plats. Professorn har vitt skägg, är betydligt äldre, har definitivt inga tatueringar på armarna.

Eleverna sätter sig i bänkraderna, tittar med stora ögon. Anna introducerar mig, släcker belysningen. Jag rullar i gång bildspelet med tiotalet bilder som visar vad en professor kan ägna sig åt: flyga till fjärran länder, föreläsa inför åhörare, prata med människor om hur de har det, svara på e-post, läsa böcker, skriva saker på datorn. Under tiden förklarar jag kortfattat vad bilderna föreställer.

Bildspelet är över, klassrummet lysas upp. Hur mycket jag än försöker kan jag inte ens i min vildaste fantasi föreställa mig vad som rör sig bakom de uppspärrade ögonen. Tycker mig urskilja en viss skepsis bland de kortväxta åhörarna. Kanske inte konstigt, med tanke på den svarta rock-t-shirten, tatueringarna och att inget av det som visats på tavlan fanns på de hemskickade teckningarna. Efter en kompakt tystnad räcker äntligen en tjej i främsta bänkraden modigt upp handen: När kom du på att du ville bli professor?

Av världens alla frågor hade jag inte ens i mina drömmar väntat mig just den. Utan att tänka efter är det som om en annan röst talar.

Det visste jag inte förrän jag var det, förklarar rösten. Du vet inte alltid vad du vill bli. Det kan du komma på efterhand, så var det för mig. I min familj var det nästan ingen som läst på universitetet, så jag hade inte tänkt att det ens var möjligt. Här i Sverige kan alla gå i skolan, helt gratis. Det spelar ingen roll om du är rik eller fattig, kille eller tjej. Du kan också läsa vidare senare i livet, om du vill. Det är därför vi betalar skatt, så att alla kan gå i skolan, studera vidare. En dag kanske bli professor, som jag. Det är inte överallt människor har den möjligheten.

Mitt brandtal för den svenska välfärdsmodellen är över. Hade många gånger ställt mig samma fråga, men tror inte jag någonsin fått den. Framme vid tavlan känner jag mig stolt, samtidigt privilegierad. Välfärdsmodellen må ha genomgått svåra utmaningar, sett sina bästa dagar, men ambitionerna om att välfärden är till för alla är fortfarande värda att kämpa för.

En kille längre bak i klassrummet räcker upp handen, får ordet: Vad gör du egentligen när du forskar? Ännu en svår, oväntad, alldeles utmärkt fråga. Framför mig skymtar teckningarna, labb-rockarna, Professor Balthazar. Tar ny sats. Det finns flera olika sorters vetenskap, börjar jag, försöker formulera tankarna som kedjat mig under natten. Jag forskar om samhället, hur människor har det, inte alltid ges möjlighet att göra det de vill här i livet. Till exempel studera, hitta arbetet de skulle vilja ägna sig åt. Om vi pratar med människor kan vi få veta hur de har det. Med sådan kunskap kan vi också ta reda på hur det kunde vara annorlunda. Det är vad jag ägnar mig åt när jag forskar.

Eleverna verkar nu vara med på tåget.

Lektionen lider mot sitt slut. Dags att runda av. Tycks mirakulöst nog ha lyckats med det omöjliga, att passera som professor. Nå, börjar jag trevande, är det nån som vill bli professor när ni är klara med skolan? En skog är händer viftar i luften. Bland de viftande eleverna skymtar jag killen som blockerat dörren till klassrummet. Tänkte väl det, avslutar jag, ser fram emot att träffa er på universitetet framöver.

* * *

Värmen fyller mig inombords. Vetenskapen är fantastisk, slår det mig, skapar verkligheter som inte alltid finns, men som *kan* finnas.

Vetenskap kan vara många saker. Att fördjupa sig inom ett så smalt område som möjligt är del av ett samtida vetenskapsideal. Minst lika viktigt är att vetenskapen utmanar, i en strävan efter rättvisa.

Framför mig avtecknas konturerna av Professor Balthazar. Han går av och an, söker en lösning på mysteriet. Kuggjul snurrar, rör bubblar, armar driver på. Pang, bom, krasch! Mysteriet är löst, brister han plötsligt ut, än en gång har professorn lyckats möta och tillgodose den enskilda medborgarens och hela stadens behov. Inget bekymmer är för litet för Professor Balthazar. Ingen är fri förrän allas bekymmer är ur världen.

Säger inget, men innerst inne är jag Professor Balthazar. Om vi nu har lyckats skapa världen som råder, tänker jag, så kan vi också skapa en annan. Vetenskapen visar vägen. Hoppas jag lyckats så ett frö hos åtminstone någon av eleverna jag pratat inför.

Studiebesök i forskningsfabriken

What did you dream?

It's alright we told you what to dream

Pink Floyd, *Welcome to the machine*, 1975

Jag står vid skrivbordet i kontoret på arbetsplatsen sedan många år, Linköpings universitet, med sikt över Motala ström. Listar det som behöver göras under veckan. Besök, förberedelser, presentationer, möten, administration. Minns mötet med eleverna i Annas förstaklass. Undrar vad som hänt dem under åren som gått. Hoppas jag lyckades tända en låga, så att jag får möta någon av dem som student, kanske rentav kollega. Tänk om klassen gjorde ett studiebesök på min arbetsplats, hur skulle dagen te sig? Att-göra-listans bestyr är borta, dagdrömmen tar vid.

* * *

Eleverna har tagit bussen in till stan för ett besök på en för vissa bekant, andra helt främmande värld, Forskningsfabriken. På byggnaden ut emot torget lyser fabriken nyligen framtagna logo upp höstmörkret: LiU.

Forskningsdirektören, universitetets företrädare möter upp eleverna. Välkomna in i fabriken, inleder han, där kunskap blir till verklighet, som i sagans värld, fast på riktigt. På väg in i maskinrummet kan eleverna höra maskineriet pysa, morra, gnissla, skrapa, pusta, frusta, knorra, mullra. Forskningsdirektören förklarar att maskinen jobbar effektivt och friktionsfritt.

Kunskap produceras på löpande band, förklarar han, efter beställningarna som kommer in. På skärmen som rullas ner bakom honom projiceras grafer och figurer. Utbud och efterfrågan, fortsätter direktören, arbetsschemat har varken början eller slut. Kugghjulen snurrar dygnet runt, året runt. Tid är pengar. Eleverna tittar sig nyfiket omkring. Från kugghjulen strömmar rök. Maskineriet vet allt, ser allt, hör allt, förtydligar direktören, varje rörelse registreras, mäts i minsta detalj, för att optimera produktionen. Effektiv leverans, till varje pris.

Förevisningen fortsätter. Varje minut är inmutad, varje dag inrutad, varje andetag har ett aktivitetsnummer, kopplat till en fördelningsnyckel, invecklad i en prestationsmodell. Fabriken behöver hävda sig i en tät global konkurrens, klargör direktören. Vi står oss väl, men behöver hela tiden vara på tårna, stärka vår konkurrenskraft, klättra i rankingen, inte trappa mark.

En av eleverna viker av bakom produktionslinjen, söker sig in mot ett avskilt kontor med en intresseväckande skylt. Han läser: Professor Balthazar – din dröm, min verklighet. Mellan persiennerna skymtar en gestalt. Han knackar på dörren, som knirrar och går upp.

- Välkommen in, jag heter Balthazar, vad heter du?
- Marko.
- Vad drömmer du om?
- Vet inte.
- Skulle du vilja jobba i fabriken?
- Vet inte, tror inte det.
- Varför inte?
- Vill inte jobba dygnet runt.
- Förstår.

- Prestationsmodellen...
- Har en logik alla känner till, men ingen förstår.
- Hur menar du?
- Inte ens den som byggt maskinen vet hur den fungerar. Den styr sig själv.

Professorn beskriver arbetsvillkoren i fabriken: De som jobbar här skjuter till tiden som krävs, men inte finns. Semester. Julafton. Lunchraster. Den som inte publicerar är inget värd. Marko avbryter professorn: Behöver ansluta till resten av klassen nu. Balthazar slår följe med Marko. Längre in i maskinhallen hinner de i kapp övriga besökare. Forskningens uppgift inom socialt arbete, tydliggör Forskningsdirektören, är att identifiera insatserna som får individen att ta sig ur sina problem. Professorn ger sig in i samtalet, riktar sig med skarp röst till direktören.

- Socialt arbete kräver tid, långsiktighet, för att skapa relationer, långsiktigt hållbar förändring.
- Du är ur takt med tiden.
- Tider kommer, tider går, viljan att förändra består.
- Det du efterlyser saknar evidens.
- Socialt arbete bygger på tilltro till människor, samtalets kraft.
- Du pratar om politik, inte vetenskap.
- Visst, vetenskap har en politisk dimension, särskilt den som handlar om samhället.
- Du är en drömmare.
- Tack, drömmarna gör oss mänskliga.

Balthazar vänder sig till eleverna, höjer rösten: Vilken fabrik skulle ni vilja arbeta i, min eller direktörens? Professor Balthazars, ropar eleverna. Tänkte väl det, avslutar professorn.

Markos tankar flyr i väg. Hur kan maskinen stoppas? Kanske är det möjligt att föra in så mycket grus i kugghjulen att takten bromsas, gnissel uppstår och maskinen till slut ger upp? Måste det vara så här, undrar Marko, hur kunde vi åstadkomma förändring? Nej, noterar Balthazar, det finns alternativ, en möjlig taktik vore att för varje publikation som ger full pott i maskinens belöningssystem, skriva en som inte räknas, men som räknas för människorna i samhället utanför fabriken. Du har övertygat mig, avrundar Marko, jag vill ta jobb i fabriken, bli ett gruskorn i maskineriet.

* * *

Telefonen ringer, drömmens studiebesök avbryts av kontorets verklighet. Visst kommer du imorgon, ekar rösten i andra änden. Visst, precis som planerat, förklarar jag. Den här gången är det jag som ska på studiebesök, för att bekanta mig med en av platserna i stan där det bedrivs lokalt socialt förändringsarbete, en verkstad för socialt arbete, där drömmar blir verklighet. Kanske kan besöket bli råmaterial till min kommande nollpoängare.

Den som inte bryr sig...

You, you are so special
You have the talent
to make me feel like dirt

Alice in Chains, *Dirt*, 1992

Ansökningstider i forskningsfabriken. Det innebär plågsamt arbete med att pressa in ord i virtuella rum med minimalt antal tecken. Det är också vad jag ägnat större delen av förmiddagen åt. Lunchen skjuts upp. Bara ett stycke till, ett till, ett till. Till slut skriker magen, tvingar fram ett avbrott. Expressvärmd mikrolunch, därefter på med skorna för en tur genom vår lilla skog, bort från svindeln och teckenräkningen.

* * *

Djupt andetag. Ur hörlurarna strömmar Alice in Chains och skivan *Dirt*, utgiven för trettio år sedan, om prick två veckor. Musiken greppar tag, slungar mig tillbaka till en annan tid, en annan plats: Haraldsbogymnasiet i Falun. Det är något med harmonierna, det nedstämda, dova mörkret, som fullkomligt golvade mig första gången jag hörde skivan. På något besynnerligt vis är det som varje ton är kvar i mig, som ett eko. Varje textstrof vill ut ur munnen, som om de aldrig lämnat huvudet. Musiken är en tidsmaskin, sätter då i förbindelse med nu.

Stegen tar mig längs den regndränkta stigen, frambringar minnesbilden av den kritvita utdragna killen i tjugooårsåldern som klev in i klassrummet på samhällskunskapslektionen i tvåan. På den tiden var det mode för coola killar att låta håret växa ut i nacken, och samtidigt snagga håret uppe på skallen. Den kritvita killen hade just en sådan frisyr, hockeyfrilla. Hockeyfrillan var på besök för att presentera sitt parti, ny demokrati, som året innan klarat riksdagsspärren, tagit sig in i maktens korridorer. Runtom i landet hade partiet lyckats få gehör för sitt program med lika delar skattesänkningar som angrepp mot den skadliga massinvandringen. Radarparet Wachtmeister och Karlsson lovade drag under galoscherna, och det var i det ärendet hockeyfrillan kommit.

Jag var inte direkt imponerad av den politiska föredragningen. Var vid den här tiden inte heller särskilt politiskt intresserad, snarare inte alls. Det var annat som upptog intresset. Hårdrocken, fotbollen, först och främst.

* * *

När favoritbacken. Stigningen påbörjas samtidigt som titellåten, *Dirt*. Orden är omöjliga att hålla inne. Textraderna väller fram, sjunger dem, en efter en. Orden fångar tankarna och känslöstämningarna på ett närmast kusligt sätt.

One who doesn't care
is one who shouldn't be

Ignorans. Får en frän smak i munnen. Ögonen vattnas. Minnets skärvor bildar ett mönster. Sitter i bänkraden längst bak i klassrummet, tecknar i anteckningsblocket. Som vanligt. Nydemokratens

ord passerar obemärkt. Massinvandringen, bidragsberoende, kulturkrockar, böneutropare, svenskar går före. Säger inte ett pip, låter honom hållas. Hur kunde jag?

Tidsmaskinen kastar mig åter till nuet. Teo går i tvåan nu, också han på Sam. Det är bara en tidsfråga innan en liknande folkvald kommer att stå i hans klassrum, prata om samma saker, på exakt samma sätt. Vill bara bort.

* * *

Hur kunde jag? Slungas återigen tillbaka, den här gången till ett annat klassrum, hundratalet meter från gymnasiet, i högstadieskolan Hälsinggården, där jag gått några år tidigare. Kommer inte ihåg exakt vilken lektion vi hade. Minns däremot att klassrummet låg på andra våningen. Roger hade precis öppnat fönstret, kastat ut arbetsboken. Den stackars läraren försökte efter bästa förmåga hålla ordningen.

Längst bak i hörnet satt två mörkhåriga killar som nyligen börjat i klassen. De satt ofta tillsammans, pratade inte så mycket. De hade nyligen kommit till Sverige med sina familjer, från Iran. De viskade något till varandra, på persiska, men avbröts av ett vrål: Prata svenska för fan! Vi är i Sverige, här pratar vi svenska. Laddningen i rummet gick att ta på.

Har aldrig varit särskilt bra på att hantera konflikter. Det kröp i kroppen, ville inget hellre än sjunka genom golvet. Det gjorde jag inte. Jag bara satt där, stilla, sade inte ett knyst. De två killarna tittade ner i bänken. Tystnaden lade sig, lektionen fortsatte.

Jag var en av dem som höll käft, spelade med, lade grund för det som komma skulle. Jag var en av dem, som fick den tidens nyanlända att känna sig som skräp, hur kunde jag?

Samlar all kraft som ryms inuti, tömmer lungorna. Skogen blir en väldig resonanslåda. Höstskriket klingar ut. På väg upp över krönet skymtar jag en gestalt, kommer närmare. Fotgängaren vänder sig om, får syn på mig. Antagligen rädd, för stegen dras ut, mannen utökar avståndet.

Det bränner hål i magen. Inser att det är för sent att be om förlåtelse. Minnesbilder av gången då jag flera år senare sprang på en av killarna nere på stan spelas upp. Magnus, är du rasist? Hade lämnat stan, flyttat till Umeå för att plugga på universitetet. Var i min värld vidsynt, upplyst. Hur kunde jag få en sådan fråga? Hade ännu inte fått syn på mig själv, det jag gjort, eller snarare inte gjort, genom att titta bort, låta våldets, misstrons språk tala. Den som inte bryr sig har inte rätt att finnas.

* * *

Dammet har lagt sig. Rösterna är räknade. Kristersson håller segertal. Hans konservativa regering ska laga landet, lovar han i kvällens Rapport. Sverige, en maskin, undra vad maskinist Kristersson tänkt inleda med när den ska in för lagning.

Akademins dygder

Om de där uppe i det blå inte längre vill förstå,
utan föraktar alla de som ger dem mat,
ska pyramiderna till sist bli deras grav

Hoola Bandoola Band, *Keops pyramid*, 1972

Dagen D. Deadline.

Vaknar mitt i natten. Huvudet är en torktumlare, tankar snurrar i okontrollerbar hastighet. Vad saknas i de elektroniska kolumner som ska fyllas med ord till ansökan som ska gå i väg idag, senast prick klockan fem? Vad ska jag göra om biblioteket inte återkommer under förmiddagen, för att hjälpa mig ta fram en Citation report: H-index, vad nu det är?

Nästa tanke: Hur kommer socionomstudenterna reagera på det jag förberett att prata om, på min första salsföreläsning på två och ett halvt år, efter uppehåll för pandemi och distansundervisning? Dessutom den första efter valet. Temat är migration, ett minst sagt kontroversiellt ämne, givet tonläget i gängna valrörelsen, med ledmotiv som hårdare tag, skärpt gränsbevakning och anpassning till svenskhet. Oron får det att knyta sig i magen, gör det omöjligt att somna om. Lika bra att kliva upp.

Barnen börjar senare, släntrar ner från övervåningen när Anna och jag ätit frukost, redo att bege oss i väg till jobbkontoren inne i stan.

* * *

Väl framme vid universitetet och plan fem lysas korridoren upp av solskenet. Det är tyst. Upp med datorn. I inkorgen väntar ett e-mail från biblioteket. Öppnar ivrigt bilagorna, fram skalas två Excel-filer upp. Kolumner, text, siffror, men kan inte tyda det som träder fram på skärmen. Letar upp fliken med anvisningar från forskningsfinansiären. Citation report: H-index. Ett mått, oklart på vad. Troligen antal citeringar av ett urval texter, publicerade i internationella tidskrifter, granskade enligt så kallad peer-review. Mängden av uppgifter i kalkylbladen är ett virrvarr för mina otränade ögon. Hittar inget mått. Panik.

Klockan tickar, det magiska måttet måste fram. Vem är läskunnig? Med vild blick jagar jag runt korridoren. Söker upp en kollega. Har du använt citeringsindex? Nej. Letar vidare. Samma svar nästa gång. Gå ner till biblioteket, föreslår professorskollegan, de kanske kan hjälpa dig. Ner för trapporna, fram till de två kvinnorna bakom disken. Tomma i blicken hänvisar de mig tillbaka till biblioteket i Linköping, bibliometrigruppen. Rundgång.

I bokstället på väg ut skymtar jag omslaget till Luke Rhineharts sjuttiotalsroman *Tärningspelaren*. Känner mig just som en sådan: en spelare, utan kontroll. Kunde lika gärna låta ödet avgöras av tärningen. Etta eller sexa?

* * *

Åter på kontoret, fortsätter mata in resterande uppgifter i ansökningssystemet. Väntar till tio prick då personen från biblioteket skulle vara åter. Signalen går fram. Djupt andetag. Förklarar mitt ärende: För en som inte är läskunnig, kan du förklara vad det är för mått? Filerna innehåller

uppgifter från två databaser: Web of Science och Scopus, förklarar rösten. I var och en finns uppgifter om publikationer och citeringar från hela världen samlade.

Förstår att det är svårt att navigera bland alla siffror, fortsätter rösten, men sök dig fram i kolumnerna så hittar du: H-index. 14 för Scopus, 13 för Web of Science. Oj, vad bra, avbryter jag, men vad betyder siffrorna, hur kan forskningsfinansiären använda dem? Frågorna är genuint ställda, vill verkligen veta. Jättebra att du undrar, får jag till svar. Siffran 14 betyder att du har 14 publikationer som citerats vid fler än 14 tillfällen. Jaha, hur kan siffran användas för att jämföra mig med andra forskare? Vill fortfarande förstå. Det går inte, förklarar rösten. Värdena är inte normaliserade, går inte att jämföras. Det är inget särskilt relevant mått.

Paff över detta rättframma klagörande ber jag att få veta varför måttet överhuvudtaget används. De är enkla, snabba att få fram, lyder svaret, men när de används kan de bli direkt felaktiga. De säger inget om varse sig total volym, vilka publikationer som är högciterade, hur länge du ägnat dig åt forskning eller ditt forskningsområde. Luften går ur. Okej, kommer troligen konkurrera med forskare från medicin, suckar jag, hör själv uppgivenheten i min röst. Måtten riktar sig mot en viss typ av publicering, klagör rösten i andra änden, gynnar vissa forskningsområden mer än andra. Bara att föra in siffrorna då, avrundar jag cyniskt, och vänta på vad lottdragningen utvisar. Trevligt att prata med dig. Lycka till!

* * *

Lägger först nu märke till tonerna som strömmar ur högtalarsystemet: Sjuttiotalsproggarna Hoola Bandoola Band, låten *Keops pyramid*.

Jag är en av dem som slavar på kung Keops pyramid
det är vi som jobbar nere invid foten
Och vi sliter och vi svettas, för att inte tappa tid
Det är synd om dem som inte fyller kvoten

Solen strilar fram mellan gardinerna. Blickar ner över Motala ström, industrilandskapet, en bra bit upp i akademins pyramid. Återstår att se om jag fyller kvoten. Hur som helst är det inte särskilt synd om mig. Befinner mig på en position som många inte ens vågar drömma om.

Ekorrhjulet, den ständiga jakten på excellens, berömmelse, nya forskningsmedel skapar svindel. För oss som tumlar runt i hjulet riktas blicken uppåt, aldrig neråt. Avund. Kollegor blir konkurrenter. Varför de, inte jag? Girighet. Resurser anhopas för egen vinnings skull. Högmod. Ju högre tankar om mig själv, min excellens, desto större sannolikhet att jag erkänns som ryktbar forskare. Vällust. Jakten på kickar i form av publiceringar, citeringar, andras uppskattning leder in i vansinnet. Det går upp för mig: jag har fostrats in i dessa akademiska dygder. Jag är en av de privilegierade, i pyramidens topp.

* * *

Samlar mig, öppnar ansökningssystemet. Strax dags för lunch. Återstår bara den enkla manövern att infoga siffran 14 på rätt plats. Känner mig nöjd, även om värdet av siffran är närapå noll. Kommer dessutom hinna gå igenom underlaget inför eftermiddagens föreläsning. Trodde jag. Klickar på fliken CV, kommer in i ett virtuellt slukhål. Uppgifterna som matats in är spårlöst försvunna.

En fallucka öppnas under fötterna. Tangenterna hamrar. Parental leave. Glöm lunchen. Grading committee. Liksom att fräscha upp det som ska sägas efter lunch. Research grants. Frisk luft? Knasppast. Invited keynotes.

Minutvisarna rör sig i sekundvisarnas hastighet. Tur att vi har akademisk kvart, det ger mig en halvtimme till att äta, rigga upp datorn i hörsalen. Rusch upp för trapporna. Gårdagens rester. Vad var det nu jag skulle prata om? Migration. Studenterna går visserligen sista året, står väl rustade med förmåga till kritisk reflektion, men är ändå osäker på hur de ska ta emot budskapet. Minns gårdagens vrål i skogen. Kanske borde inleda passet med att läsa från anteckningsblocket i mobilen. Rätt upp och ner. Vågar jag?

Rådfrågar en kollega. Varför tvekar du, lyder svaret. Känner efter, förklarar vad magen förmedlar: Vet inte. Just det var svaret. Nu eller aldrig.

* * *

Sal K3, längst ner i hörnet i de gamla fabrikslokalerna längs Motala ström. Studenterna väntar utanför. Inne i salen är det kolsvart. En minst sagt talande illustration, inleder jag, minns mitt första undervisningspass i just denna sal. Först tuggade VHS-spelaren i sig filmen som skulle visas. Kort därefter gick brandlarmet. Det blev kolsvart i lokalen, dörrarna låstes. Trots dessa skräckfyllda minnen, vågar jag inleda passet enligt plan? I med datorn, på med ljudet. Spellistan *Hårdare kan ingen vara* rullar i gång med Accept, *Fast as a shark*.

Just take care
Just beware
Be prepared for the fight

Bänkraderna fylls på. Bryter abrupt musiken. Kanske inte vågar, inleder jag. Vad säger ni, ska jag ta ett steg ut för stupet? Stora ögon, resta axlar till svar. Förklarar upplägget, tar fram mobilen. Läser ordagrant anteckningen om gårdagens vrål i vår lilla skog. Ord, meningar, förbindelselänkar tycks nå fram. Efter fem minuter smyger en kille in, sätter sig längst ut till höger. Tio minuter till fortsätter högläsningen. Är ni med mig? Kompakt tystnad. Hur kan vi använda det förgångna för att lära oss om nuet? Särskilt det som smärtar allra mest. Hur kan förnimmelsen av smärta i dåtid få oss att göra annorlunda här och nu? Det är huvudfrågan idag. Växlar därefter fram första anhalten i det förberedda bildspelet. 2015 års flyktingkris. Kris, förresten, för vem?

I pausen stegar killen som kom insmygandes under uppläsningen fram.

- Ursäkta sena ankomst. Vad var det du läste i början?
- Ingen orsak.
- Är det din berättelse? Har det hänt dig?
- Mm, exakt.
- Undrar en sak. Hur skulle du göra om du träffade den där killen igen?
- Bra fråga. Har själv tänkt mycket på det.

Killen berättar att han varit med om något liknande och att minnet har etsat sig fast. Har också en son, fortsätter han, ungefär i åldern jag var då. Hur kan vi använda liknande erfarenheter för att åstadkomma förändring idag? Bingo. Nervositeten, tvivlet är borta. Ställ den frågan inför alla,

uppmäna jag. På med micken. Nästa anhalt: folkhemiska drömmar, mardrömmar, jämlikhetens framsida, rasismens baksidor, bådadera oskiljaktiga delar av berättelsen om det moderna Sveriges framväxt.

Mina två timmar är på väg att rinna ut, dags att avsluta. Det finns mycket att säga om Sveriges historia, avrundar jag, men en sak är säker: Sverige är en produkt av migration, i nutid och dåtid. Den som påstår något annat fantiserar. Vad vore Norrköping om det inte var för vallonerna, brister jag retoriskt ut, eller Finspång, om det inte vore för finnarna?

Innan vi skiljs åt ger jag studenterna en hemläxa: Fundera över vad som hände med det sociala arbetet under den gångna valrörelsen. Låt oss börja där, så får ni hjälpa mig på traven när vi ses nästa vecka.

Mitt kvarter

You across the track
Completely relaxed

Curtis Mayfield, *The other side of town*, 1970

Måndag, ännu en fullmatad mötesdag på Zoom väntar. Först ut bland dagens alla möten, Handledarkollegiet, som vanligt inledd av en runda där handledarna gör en kort lägesbeskrivning för respektive doktorand. Därefter den formella delen av mötet, där merparten av punkterna på dagordningen hör ihop med de kvalitetsutvärderingar som forskarutbildningarna vid avdelningen nyligen gått igenom. Fakulteten har nu begärt en redovisning av våra handlingsplaner. Huvuddelen av mötestiden ägnas åt redovisning och hur åtgärderna ska formuleras.

Strax innan lunch plingar det till i mobilen. Bestämde mig just för att flexa ut och åka hem om en stund, skriver Anna. Så du vet att jag dyker upp. Besvarar meddelandet: Förbannade värk. Den nya veckan inleds som den föregående avslutades. Med arbetets kugghjul malande i huvudet.

* * *

Dagens avslutande sittning på Zoom ägnas åt att ta fram en presentation för en konferens som ska äga rum i Milano om ett par veckor. Vi är tre personer som skriver en artikel som ska presenteras. Mot slutet av vårterminen, när stressnivån var som högst, bestämde jag att avblåsa mitt deltagande. Beslutet satt hårt inne, men var helt nödvändigt. Hjulen snurrade alldeles för snabbt.

Artikeln handlar om nyanlända migranter som kom till Sverige efter 2015. Hur deras liv formats av den gymnasielag som infördes som svar på utsattheten som särskilt drabbade unga som kom till Sverige ensamma, utan familj. Hur har lagen format de nyanländas tillvaro, studie- och yrkesvalen inför framtiden? I korthet visar vi hur lagen inger visst hopp om att få stanna i landet, men till priset av fördröjd osäkerhet, en stress som äter sig in i vardagen, och drömmar inför framtiden som nästan helt uteslutande formas utifrån migrationslagstiftningens nålsöga och arbetsmarknadens briststyrken, snarare än de ungas egna förhoppningar. Presentationen är under kontroll. Stänger ner datorn.

* * *

Anna ligger i soffan, under filten, fryser. Borde sova en stund. Gör så, svarar jag, väcker dig om en timme. Mötesdagen har tagit ut sin rätt, krafterna är slut. I desperat behov av luft tar jag mig ut i mörkret. Med på kvällsturen har jag Curtis Mayfield och debuten *Curtis*. Gula löv har blåst in mot trappen. Turen tar mig runt kvarteren i Smedby, vår del av stan. Upp för backen, förbi ödetomten där det nyligen stod ett charmigt äldre hus, som försvann med tanten som bodde där. På tomten återstår bara högt gräs, i väntan på nästa nybygge.

Det är jämn vecka, barnen bor som vanligt hemma hos sin mamma i Hageby, på andra sidan riksvägen. Var annan vecka bor de hos oss i Smedby, en av de privilegierade delarna av stan. Levnadsvillkoren är dramatiskt olika på varsin sida av E22, räknat i sysselsättning, utbildningsnivå, inkomster, hälsa, röstande. Hur många av oss som bor på den här sidan landsvägen bryr sig på riktigt om orättvisorna som skär genom den urbana geografin? Som ligger till grund för rapporterna

om oroligheter i Hageby vi förfasar oss över till morgonkaffet i lokaltidningen. I hörlurarna ljuder Mayfields spröda stämma.

Ghetto blues showed on the news
All is aware
But what the hell do they care

Orden får det att klia under tröjan. Handen på hjärtat: Hur många av oss i den här delen av stan känner eller umgås med någon som bor på andra sidan? Vi har det gott ställt, har dessutom fått det allt bättre ställt. Det har tydligt märkts i lönekuvertet, bara åren vi bott i den närapå hundraåriga villan uppe på berget, med goda möjligheter till skattefinansierade avdrag för tjänsterna som rustar upp, höjer värdet på vårt boende.

Luta dig tillbaka, skörda frukterna av ditt hårda arbete. Du har gjort dig förtjänt av det, eller hur?

Vi bor på behagligt avstånd från faror, oro. Visst ekar skotten också i vår sida av stan, men här är det smällare som dånar, inte pistoler, som på andra sidan. Säkrast att hålla sig i sitt kvarter, eller?

Utför backen, förbi kvarlevorna av det rivna scouthuset. Passerar Smedbys gamla fotbollsplan. Gamla IP, förr fullt av liv, ekar nu öde, övervuxet, mörkt, i väntan på nya byggnader som ska uppföras. Byggplanerna har fått grannar att protestera. Som för ett par år sedan en bit bort, vid barnens tidigare mellanstadieskola, Rambodal. När planerna om att intill villorna och radhusen bygga flera höghus spreds höjdes röster om hotet, det inflyttande klientelet. Intresset ljuger inte.

Möter ett gäng på elsparkcyklar, noterar klubbjackorna, svarta med gul text. De är förmodligen på väg hem från Nya IP. Grabbarna överröstar Mayfields lågmälda harmonier med sitt stoj och skojbråk. Språket och riktningen får mig att anta att de är på väg mot Hageby, kan ha fel.

Kommer fram till huset i hörnet, där det tidigare stått ett annat äldre enplanshus. Efter huset sålts jämnades det med marken. Ett vitt hus restes, med jättefönster, blankt skinande, alltid med draperierna neddragna. Gräset hann knappt rullas ut, en ny häck planteras, förrän grävmaskinerna malde ner alltsammans, ett heltäckande trädäck med rymlig pool stod på plats, tillsammans med ett vitt relaxhus. Mitt under pågående elkris lysas fasad och trädäck upp av bländande spotlights. Poolens genomskinliga skyddskåpa markeras av ett effektfullt blått sken. Som vanligt inget liv, inga människor, bara räta linjer, all den status, åtrå som ryms i inredningstidningarnas reportage.

Nya IP lysas upp i det kompakta höstmörkret. Skymtar konturer av killar och tjejer som rör sig, enskilt och i grupp. I föreningen bor visserligen merparten av de aktiva i kvarteren, men det finns även de som bor i andra delar av stan, däribland Hageby. Stående vid sidan av anläggningen funderar jag över om motsvarande rörelse går i motsatt riktning, från Smedby till fritidsaktiviteter i Hageby, eller andra delar av Norrköpings urbana periferi.

Kan inte med säkerhet veta, men sannolikt inte. I politiska sammanhang uttrycks inte sällan förhoppningar om idrott som mötesplats, där människor från olika sammanhang, med olika bakgrunder kan mötas, skapa relationer som överbryggar gränser, som på sikt kan motverka segregation och ojämlikhet.

De senaste åren har jag tillsammans med flera kollegor undersökt insatser riktade mot den urbana periferin, som använder idrott som medel för social förändring. Det har slagit oss att det nästan uteslutande är unga från den urbana periferin som delar i aktiviteter anordnade med hjälp av dessa insatser. Varför?

* * *

En sekvens från fältarbetet vid en av platserna vi besökt spelas upp.

Sitter på avbytarbänken, tillsammans med killarna i det röda laget. Vi har precis förlorat vår match, väntar på att få spela nästa. Alla vill vinna. Samtidigt är stämningen uppsluppen.

Ber lagkamraterna förklara varför inga killar från det näraliggande villaområdet kommit för att spela. Det är ju i stort sett bara tvärs över vägen, från idrottshallen räknat. En av ledarna står bredvid bänken, säger att han inte riktigt vet varför. Föräldrarna kanske inte släpper ut ungdomarna om kvällarna. Jodå, svarar en av lagkamraterna, de är ute på sina moppar, så nog får de gå ut. Kanske föräldrarna inte vill att de ska röra sig just här, tillägger en annan av de rödvästade killarna. De kanske inte vill, fortsätter han, de kanske har fördomar om området, oss som bor här, vet inte.

Murar kan vara fysiska, men också mentala. Tillsammans delar de upp staden, skapar områden för oss – och dem, olika liv.

* * *

Killarna på a-lagens plan övar skott. Jag blir stående, det slår mig att det är första året sedan Teo började i bollekkolan när han fyllt fem, som ingen i familjen spelar på de upplysta planerna. Det är med visst vemod jag svänger av vid vändplan. Tar ur hörlurarna, omsluts av tystnad. Allt är stilla, sånär som på ett par hundägare som rastar sina fyrbenta familjemedlemmar. Allt har sin tid, oavsett del av stan.

En divas vardag

Tror du på att lyckan finns i en penningpung
Eller säljs i engångspack?

Peps Blodsband, *Hög standard*, 1975

Drar på måfå ut dagens första vinylskiva ur hyllan: Peps Persson och hans Blodsband, *Hög standard*. Skrattar för mig själv över omslaget, en pastisch på omslaget till ABBA:s samtida, självbetitlade skiva. Medan medlemmarna i exportsuccén ABBA skålar i champagne, i baksätet av sin limousine, sitter medlemmarna i Peps Blodsband nedsjunkna bak i vad som ser ut som en folkabuss, skålande med röd kaffetermos och mormors finporlin.

Sjuttioalet, det var andra tider.

Dukar fram frukost. Inser att müsli är slut, likaså kaffet, mjölken. Letar efter porlin, glas, bestick, allt är samlat i diskmaskinen jag missade att sätta på igår kväll. Irriterad iakttar jag hur kronorna rinner undan med det uppvärmda diskvattnet.

Stannar hemma idag, ropar Anna från sovrummet. Återigen värk i huvud och nacke.

* * *

Bläddrar i dagens *NT*, läser: Skottlossning mot bostad i Hageby mitt i natten. Tittar noggrant på bilderna. Påminner inte fasaden om barnens hus? Pulsen stiger. Hjärtat driver upp takten till en trumvirvel inombords. Utifrån vardagsrummet hörs Peps skorra.

Känner du dig trygg och mätt, min vän?
Eller gnager tvivlet som en dålig tand?

Anna kommer in i köket, fryser fortfarande. Håller upp tidningen. Borde jag messa, fråga hur de mår, eller skapar det bara oro, i onödan? Skottlossningen var inte igår, utan natten mellan söndag och måndag, förklarar Anna. Drar en lättnadens suck. Okej, ingen fara alltså, tur att jag avvaktade.

Irritationen vänds bort från köket, bristen på matvaror, den kostsamma disken, mot mig själv, den trygga medelklassen, upptagenheten av vardagens obetydliga bekymmer.

* * *

Slår upp sportsidorna. IFK Norrköping, stans stolthet väljer att släcka ner belysningen på återstående matcher som spelas i dagsljus. Vi måste föregå med gott exempel och vara bra medborgare, förklarar klubbdirektören. Peps får minnet av den upplysta skrytpoolen från gårdagskvällens kvällspromenad att spelas upp.

Du slösar bort din energi
Går omkring och tror att du är fri

Anna går ut i trädgården för att komma ner i varv. Själv varvar jag upp, tar trappan till övervåningen och den väntande datorns löpande band.

* * *

Inleder med att jobba mig neråt i den bottenlösa högen av inkomna mejl. För sent förmedlar jag som forskningsledare administrationens påminnelse till kollegorna att registrera och kontinuerligt uppdatera sina publikationer i universitetssystemet förkortat DIVA.

Universitetet har just antagit en policy om att forskningsmedel ska fördelas utifrån forskningens output, mätt i antal publikationer och andel externa forskningsanslag.

Vad fan är hög standard?
Är det kontoköp och slavkontrakt?

Tillhör själv en av syndarna. Mina publikationer är långt ifrån fullständigt registrerade. Huvudvärken gör sig påmind. När och hur ska tiden att registrera nya publikationer hittas, när listan på publikationer som fortfarande återstår att färdigställa ständigt växer?

Konkurrens och statusjakt?
Så du blir jagad och jäktad och ensam och rädd

Jakt på status, excellens och uppmärksamhet, akademien är som marknadssamhället i miniatyr. Jakten skapar stress och en alltmer påträngande känsla av att stå ensam mot alla andra, i en kamp om ständigt krympande resurser.

I spåren breder rädslan ut sig. Oron över att säga det alla tänker, men ingen vågar ta i sin mun, med risk att framstå som obekvämt. Lika bra att hålla käft. Spela spelet. The winner takes it all. Vad fan är excellens? DIVA, vilket träffande namn, förresten, beskriver på pricken de framgångsrika forskare som universitetet förväntas fostra, enligt angivna prestationskriterier.

* * *

Ibland är det smärtsamt att se sig själv i spegeln, särskilt i backspegeln, och inse att den du blivit lever upp till den du förväntas vara, även om det minst av allt är det du vill. Jag är också en av dem som spelar det akademiska spelet. Inte för att jag föddes till välanpassad, akademisk diva, utan för att jag lärt mig följa den utstakade vägen.

I backspegeln skymtar jag ett besök hemma hos farsan, det måste ha varit mot slutet av studietiden i Umeå. Jag visste nu att akademien skulle bli min arbetsplats inom en snar framtid. Tänkte inte så noga över det, men åren i norr hade förändrat mig. Jag hade tagit till mig av det akademiska sättet att tala om och se på saker. Kanske inte sade det uttryckligen, men jag trodde mig ha förstått saker andra inte gjort. Vi höll på med något i trädgården. Minns hur jag försökte förklara för farsan vad vi skrivit i uppsatsen. Han lyssnade, frågade artigt, men orden tycktes passera huvudet utan att ta vägen via hörselgångarna, som om jag pratat ett främmande språk. Det gjorde jag också, på sätt och vis. Jag lyckades inte omsätta min nyvunna klokhet i ett begripligt vardags-språk. De första stegen på vägen hade tagits, klassresan.

Hade jag blivit en annan person, en som pratar med lärt språk, så upptagen av mina egna bestyr att livet som passerar för människorna som gjort resan möjlig inte ens registreras? I

backspiegeln har jag svårt att förlika mig med fartblindheten och min nyvunna hybris. Som en påminnelse om den jag inte längre var. Men det är alltid lätt att vara efterklok.

* * *

Lämnar spegeln. Tar cykeln ner till campus nu, ropar jag till Anna utifrån köket, svänger förbi affären på väg hem, så kan du hålla dig inne och vila.

Puss. Kram. Låser, hinner bara ner på första trappsteget innan jag kommer på något. Hjälmen. In igen, samma visa. Ut på grusgången. Verktygen! Måste skruva fast styret på cykeln, som jag skulle ha gjort redan i helgen. In, ut. Upp på sadeln. Matlådan!

Hjärnan går för högvarv. Internminnet är förbrukat. Ändå är det bara tisdag. Hur ska det här sluta? Batteriet till hörlurarna är urladdat, minst sagt talande. Får nöja mig med att lyssna till närapå ljudlöst rullande hjul mot torra löv. Som tur var glömde jag mitt dåliga samvete där hemma.

* * *

På kontoret, inleder med att gå igenom senast inkomna mejl: Ekonomen meddelar att hon är sjuk. Mötet vi skulle haft för att förbereda ett annat möte, nu på torsdag, behöver ställas in. Möjligen skjutas till imorgon. Drar en djup suck. Jag kan andas! Men samtidigt: Hur ska vi nu hinna förbereda underlaget inför torsdagens fakultetsdialog?

För den som inte känner till universitetets inre maskineri är fakultetsdialog ett återkommande möte som ägnas åt strategiska frågor om forskningsmiljöns finansiering, med stora summor i potten. Miljoner. Med rektorns nya linje kommer en femtedel av universitetets anslag till olika forskningsmiljöer hädanefter fördelas utifrån prestation. Det gäller med andra ord att hålla sig i ledet, följa den utstakade linjen: Publish or perish.

* * *

Lunch. Matar in lunchlådan i en av mikrovågsugnarna som bildar en vägg i personalköket. Lådan försvinner, att hitta den åter är som ett lotteri. Du vet aldrig vad som ryms bakom luckan, nitlott eller högsta vinst. Jag drar nitlotten, min egen låda, gårdagens alldeles för löskokta pasta med alldeles för lite köttfärsås. Vid lunchbordet ansluter en kollega. Vi pratar om återkomst efter sjuk-skrivning. Undrar hur det gick med undervisningen.

- Över förväntan.
- Du var nervös innan, hur kändes det när du klev in i salen?
- Kände mig lugn.
- Skönt.
- Verkligen. Passet gav kraft, skapade ingen stress. Kunde komma ihåg varför jag gillar undervisning.
- Vad är det som ger kraft?
- Mötena, relationerna, det som händer mellan människor.
- Socialt arbete, i praktiken.
- Precis. Det är inte *det* som skapar stress, utan allt annat.
- Vadå?

- Studenternas jakt på tentafrågor, enklaste vägen, klara tentan, vidare till nästa kurs.

Efter lunch fortsatta möten på distans. Först förberedelser inför torsdagens forskningsdialog, därefter handledning. Rörelseschemat blir allt långsammare, ansiktena blekare, får mig att undra över om Zoom har ett särskilt trötthetsfilter.